

MEER HERRIE,
MEER OVERLAST,
GEEN F35'S
OP TWENTE AIRPORT

krachtigtwentstegengeluid.nl

*Aan buurtverenigingen, bewonersorganisaties,
dorpsraden, ondernemersverenigingen, landgoederen etc in Enschede,
Oldenzaal, Losser, Dinkelland en Hengelo en omgeving*

Enschede, 15-10-2024

Beste buurtverenigingen, dorpsraad of organisatie,

Wij maken ons zorgen over de mogelijke ontwikkelingen op Vliegveld Twenthe en vragen daarbij om support. Vooral omdat die ontwikkelingen jullie ook kunnen raken. Als betrokken verontruste bewoners en organisaties hebben we recent de “*Stichting Krachtig Twents Tegengeluid*” opgericht die actie gaat voeren tegen de mogelijke komst van de F35 op Vliegveld Twenthe.

Op vrijdagmiddag 25 oktober willen we daarom om 14.30 uur in Enschede bij Antiekhandel de Koperen Bol, Weerseloseweg 355, 7522 PS Enschede het eerste van een aantal spandoeken onthullen. U bent van harte welkom!!!!

We zouden het op prijs stellen als er ook vanuit jullie vertegenwoordigers aanwezig kunnen zijn. Ook zouden we graag z.s.m. willen weten of we jullie kunnen noemen als ondersteuner van onze stichting. Pas als we echt een krachtig tegengeluid laten horen zullen we hopelijk indruk maken. Voordat we ons leef- en woongenot laten verknallen door straaljagers die 10x zoveel geluid maken als de F16.

Waarom actie nodig?

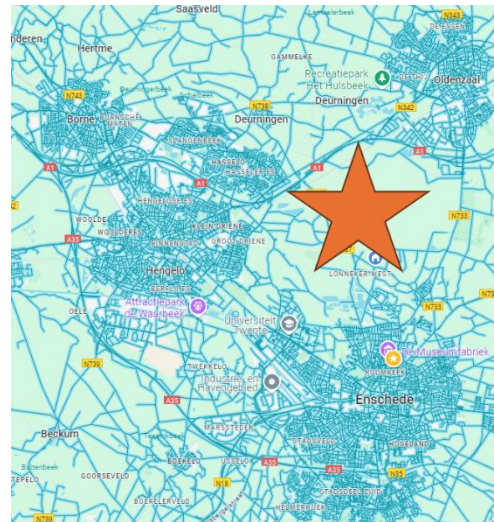
Het Ministerie van Defensie is op zoek naar meer ruimte voor haar activiteiten. Ze is een zoekproces gestart. Provincie Overijssel en Gemeente Enschede hebben Vliegveld Twenthe aangeboden als mogelijke locatie om meer te doen met drones en mogelijk met oefeningen. Maar sindsdien staat Vliegveld Twenthe op de kaart als mogelijke locatie voor:

- 1000 vliegbewegingen met drones. Overlast onbekend.
- 200 starts en landingen met vrachtvliegtuigen. Overlast onbekend.
- 2300 starts en landingen van de F35. Overlast bekend.

Overlast in het groene hart van Twente

Met het vertrek van Defensie in 2007 is de ruimte die zij heeft achterlaten in het groene hart van Twente ingevuld met kleinschalige burgerluchtvaart, natuurontwikkeling, evenementen en woningbouw. Het beoogde terrein ligt letterlijk ingeklemd tussen de stedelijke kernen van Oldenzaal, Hengelo en Enschede.

Figuur 1: zoekgebied Defensie te midden van stedelijke gebieden in Twente

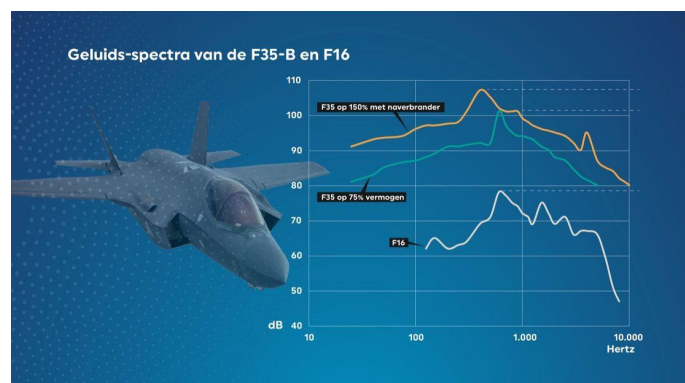
De grootste zorg: Geluidsoverlast

De F35 is een geluidsmonster. Bij mensen die er nu last van hebben wordt 120 decibel buiten gemeten. 80 decibel binnen. Maar hoeveel is dat eigenlijk?

Wat is te hard geluid en wanneer wordt het schadelijk voor je gehoor?

Geluiden vanaf 80 decibel kunnen schadelijk zijn. Geluiden van 120 decibel kunnen je gehoor direct beschadigen. Hoe schadelijk geluiden tussen 80 en 120 decibel zijn hangt af van hoe vaak en hoe lang je er naar luistert. Geluid wordt gemeten op een logaritmische schaal. Elke 3 decibel erbij is een verdubbeling van het geluid, waardoor 83 decibel nog maar 4 uur per dag veilig is. En 86 decibel nog maar 2 uur per dag. Geluid van 103 decibel kan je gehoor in minder dan 5 minuten beschadigen. De F35 produceert 120 decibel.

(bron; [Wat is te hard? - Oorcheck](#) , [Zoveel geluid maakt een F-35: 'Tussen 09.00 en 10.00 uur kunnen we even niet met elkaar praten op straat'](#) - RTV Noord)

Figuur 2: Geluidsspectrum F35 versus F16

Verzet is NU nodig

In het oorspronkelijke document waar Defensie haar zoektocht mee startte stond alleen de optie voor innovatie en drones ingetekend. Sinds de (onhandige) handreiking van Provincie Overijssel en Gemeente Enschede, die vooral een financieel probleem op willen lossen, is het dan ook niet voor niets dat Enschede, gezamenlijk met de gemeentes Hengelo, Oldenzaal en Dinkelland protest heeft aangetekend tegen de komst van de F35 en een dirtstrip voor vrachtliegtuigen.

Proces: wat je van een MER kan verwachten: een vals gevoel van veiligheid?

Op dit moment doet onderzoeksbureau Antea in opdracht van Defensie een onderzoek naar de milieueffecten in een zogenaamde *milieu effect rapportage*. Dit is een rapportage die de effecten op een rijtje zet van alle activiteiten en gebieden die Defensie op het oog heeft. Maar laat je niet voor de gek houden, de WEGING van de uitkomsten is een politieke keuze. Net zoals het een keuze is welke opties wel en niet worden onderzocht. Kijk maar eens op de kaart van Defensie en tel eens hoeveel opties er in de randstad onderzocht worden, versus de rest van Nederland.

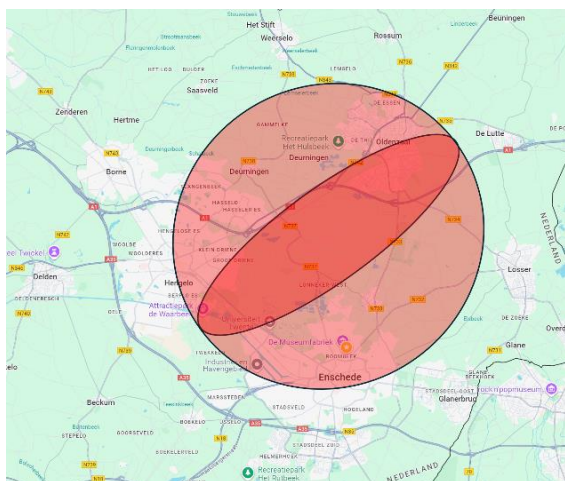

Figuur 3: Ruimtebehoefte F35 uit oorspronkelijke NRD, aangevuld met door Provincie Overijssel en gemeente Enschede aangedragen optie van Vliegveld Twenthe.

Een Krachtig Twente Tegengeluid van 300.000 inwoners, bedrijven en scholen

Nu is dan ook het moment om aan de beleidsmakers, de onderzoekers en de politici duidelijk te maken dat grootschalige militaire activiteiten, zoals de F35 niet op de groene postzegel passen die tussen Oldenzaal, Hengelo en Enschede in ligt. Een gebied met ongeveer 300.000 inwoners. Met vele technologische en innovatie bedrijven. Een regio met veel scholen en zorginstellingen. Daar past geen permanent geluidsbombardement van de F35 bij.

Defensie, kom voor Innovatie deze kant op. Laat je herrie thuis.

Figuur 4: geprojecteerde geluidscontour F35 langs huidige baan en mogelijke alternatieven

Wat wij van jullie vragen?

Daarom de volgende vraag aan jullie organisatie:

- Willen jullie deze actie ondersteunen door mee te tekenen aan deze petitie
- Zijn jullie aanwezig bij de onthulling van het spandoek?
- Wie is jullie contactpersoon?
- Is iemand bereid in ons bestuur zitting te nemen

Graag horen we meer via ons emailadres: twentstegengeluid@gmail.com

Met vriendelijke groet,
namens Stichting Krachtig Twents tegengeluid

Bennie Dood

Michael Sijbom

Al betrokken zijn: dorpsraad Lonneker, STIL, St. Landschap Overijssel, Bewoners Vaneker, enkele ondernemers rondom het vliegveld

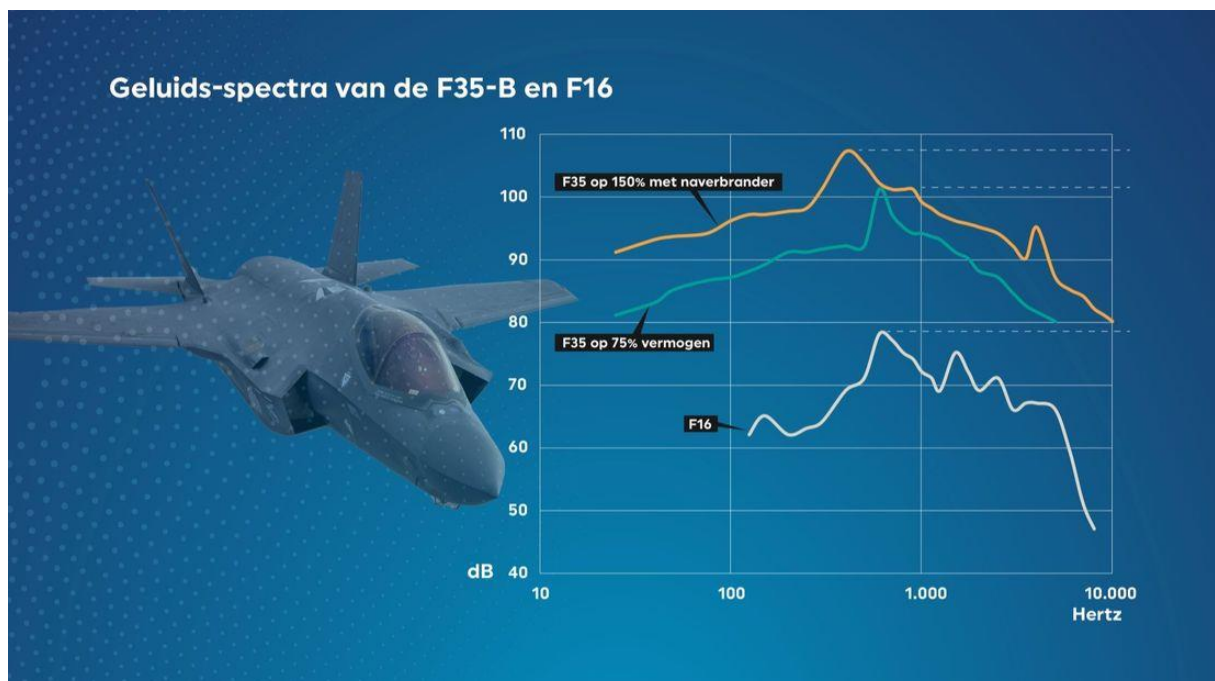
Bijlage 1: Meer informatie over F35 in enkele achtergrondartikelen

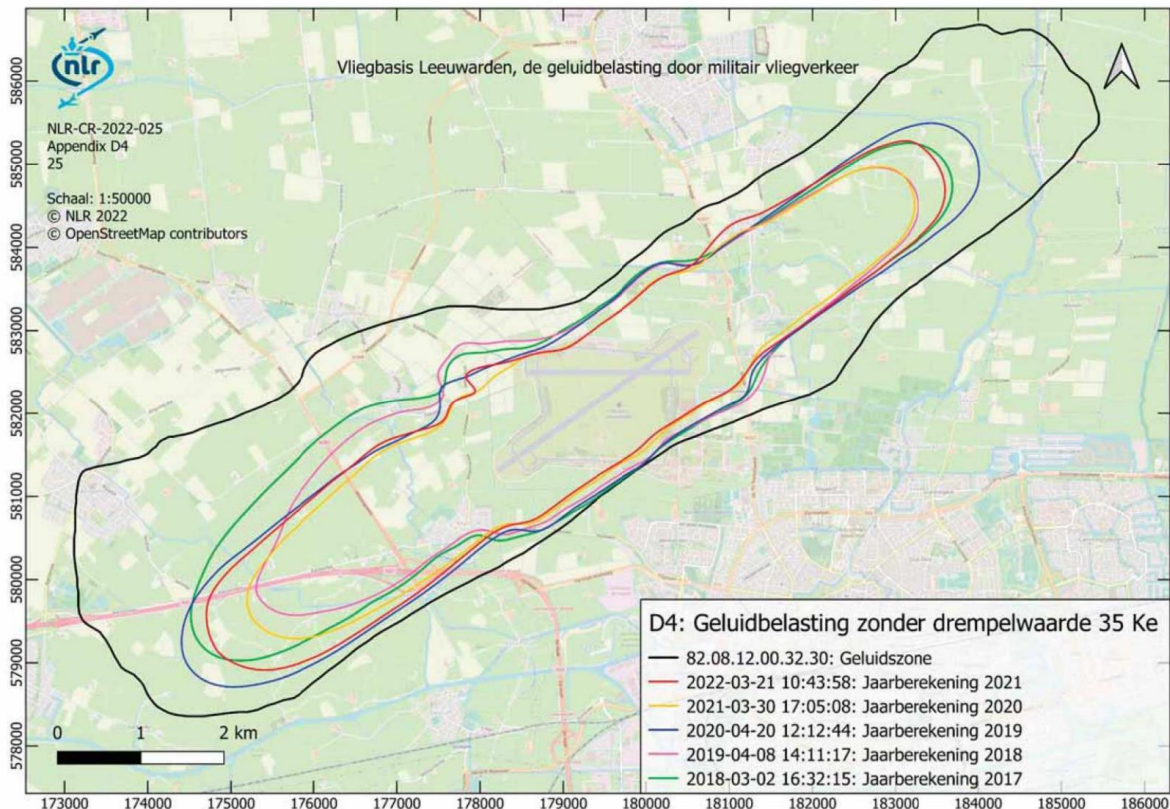
Achtergrondinfo

F16 versus de F35

Harder en vooral ook lager

In hardheid van het geluid, dus in decibel (db), is de F-35 veel luidruchtiger dan de F-16. Waar de oude straaljager op de top zo'n 78 db uitstoot, is dat bij een F-35 maximaal 108 tot 120 decibel. Een toename van 3db is een verdubbeling van het vorige geluid, dus in deze vergelijking produceert de JSF het honderdvoudige van de F-16.

Gepensioneerd overheidsadviseur: "Tegen het extreme geluid van de JSF valt niet te isoleren"

(Bron: RTV Oost 6 mei 2021)

Als straks het Nederlandse luchtruim is heringedeeld en alle 46 nieuwe F-35 straaljagers in ons land zijn, dan zullen we daar veel last van krijgen. Dat is de verwachting van geluidsexpert Ton Tukkers. Volgens hem is het geluidsniveau van die nieuwe straaljager zoveel harder dan dat van zijn voorganger de F-16, dat er geen geluidsisolatie tegen bestand is. De nieuwe vliegtuigen zullen vooral vliegen boven Noord-Nederland, waaronder boven Nationaal Park Wieden/Weerribben.

Het geluid van een F-35 is zoveel anders dan wat we tot nu kennen, daar is de bestaande geluidsisolatie niet tegen bestand. Gevolg is dat de herrie van een F-35 in dezelfde toonhoogte en vrijwel ongefilterd dwars door muren en ramen bij ons zal binnen dringen. "Zelfs het beste geluidwerende glas kan deze toonhoogtes niet eens aan dus het komt er dwars doorheen."

Dat zegt gepensioneerd overheidsadviseur Ton Tukkers, die op eigen titel onderzoek deed naar de F-35, ook bekend als de Joint Strike Fighter (JSF). "Als je in de buurt bent van een stijgend of dalend toestel, of er komt eentje over je huis, dan kun je je er dus niet goed tegen beschermen."

Harder en vooral ook lager

In hardheid van het geluid, dus in decibel (db), is de F-35 veel luidruchtiger dan de F-16. Waar de oude straaljager op de top zo'n 78 db uitstoot, is dat bij een F-35 maximaal 108 tot 120 decibel.

Een toename van 3db is een verdubbeling van het vorige geluid, dus in deze vergelijking produceert de JSF het honderdvoudige van de F-16.

"Dat is echt al heel erg veel herrie. Maar als je de bandbreedte van het geluid uitrekent, dan is het nog extremer", zegt Tukkers. De tonen van de F-35 hebben veel groter bereik dan van de F-16, ze zijn veel lager en hoger. Volgens het onderzoek van Tukkers zoveel lager zelfs, dat we ze met het menselijk oor niet meer kunnen waarnemen. "Maar die trillingen zijn er nog wel en dringen wel in je lichaam. Daar kunnen ze organen tot resoneren brengen en dat kan schade aanrichten."

Als het gaat over de effecten van harde, lage tonen op de gezondheid, dan komen we volgens Tukkers op onbekend terrein. "Omdat we nog nooit echt met zulke lage tonen te maken hebben gehad, is daar ook nog maar weinig onderzoek naar gedaan."

'Dwars door muren en ramen heen'

"De lage brom van een voorbijrazende F-16 is zo'n 150 hertz, maar dat van een F-35 gaat tot 25 hertz. Dat geluid gaat dwars door muren en ramen heen. Uit mijn onderzoek blijkt dat het beste geluidwerende glas die lage tonen niet tegen houdt. Dat doet dat glas nog wel bij de tonen van een F-16 op kruissnelheid."

De resultaten uit het onderzoek van Tukkers komen overeen met die uit het meetnetwerk dat op verzoek van de Leeuwarder bevolking in die stad is aangelegd. "Daar wordt bij een F-16 40db gemeten en bij een F-35 80db. In de woonkamer bedoel ik dan. Want buiten op de gevel wordt 120db gemeten."

Geluid is bewegende lucht. Hoe meer luchtdruk verplaatst wordt, hoe harder het geluid wordt. Dit wordt uitgedrukt in decibel (dB). Het hardste geluid is 194 decibel, dan worden alle luchtmoleculen samengedrukt. De snelheid waarmee de hoge en lage druk elkaar afwisselen bepaalt of een geluid hoog of laag klinkt. Deze trillingsnelheid, of frequentie, wordt uitgedrukt in hertz (Hz): het aantal trillingen per seconde. Diepe basgeluiden liggen onder de 100 Hz, schrille pieptonen boven de 8.000 Hz. Het menselijk oor kan geluidstrillingen waarnemen rond de 40 Hz.

Piekgeluid

De gepensioneerde overheidsadviseur wil waarschuwen, omdat hij denkt dat veel mensen zich niet realiseren wat dit kan betekenen. "Dit kan zo'n enorm effect hebben op zoveel dingen. Nu weten we dat het geluid dwars door ramen en muren knalt en dat we ons dus niet goed kunnen beschermen."

"We wisten al dat de lage tonen van windmolens gezondheidsschade kunnen veroorzaken, dat geldt dan zeker ook voor die van de JSF. Uit Amerikaans onderzoek weten we nog veel meer. Zo blijken die lage tonen onder water juist te versterken, terwijl we altijd dachten dat die zouden afnemen. Wat doet dat met vissen bijvoorbeeld?"

Tukkers vindt dat het overheidsbeleid niet goed is, omdat piekgeluiden niet worden meegenomen in de regels. "Het gaat altijd alleen om het gemiddelde over een dag terwijl die pieken in hoog en laag juist zoveel effect hebben."

Dit geluid is zó extreem, echt onverantwoord om dit project door te laten gaan

9 JSF's in Leeuwarden

Nederland heeft in totaal 46 toestellen besteld. 9 zijn al gestationeerd op de basis in Leeuwarden, 8 staan voor tests in de Verenigde Staten. Als alle toestellen geleverd zijn, zullen buiten Leeuwarden waarschijnlijk ook een aantal op de vliegbasis in Volkel gestationeerd worden. Die moeten voor oefeningen dan wel eerst naar het militair luchtruim in het noorden vliegen.

De herindeling van het luchtruim is nog niet afgerond, toch is inmiddels wel zeker dat het militair vliegverkeer zich voornamelijk rond het vliegveld bij Leeuwarden zal concentreren. Het nieuwe luchtruim van Defensie, waarin onder andere oefeningen zullen worden gedaan, beslaat een wijde cirkel rond het Friese vliegveld.

In het zuiden overlapt het militair luchtruim in ieder geval een deel van de Kop van Overijssel, de exacte grens is nog niet duidelijk.

National Park met stilte

Die grens wil volgens Tukkers niet zeggen dat je het geluid daarachter niet zult horen. "Van de vliegbasis in Leeuwarden is bekend dat het geluid van een opstijgende JSF 10 tot 12 kilometer ver kan reiken."

In het Wieden/Weerribben gebied zijn nog niet veel mensen zich bewust van wat hen te wachten staat. Wie de supersnelle straaljager al wel over heeft horen komen, verafschuwt het. Wim Liesker woont in Ossenzijl en heeft één keer een JSF mogen ervaren. "Het is alsof de hemel en de aarde vergaan. Laat ik het zo maar zeggen, zo voelt het. Ik rende naar buiten, ik had geen idee wat het was. Zoiets had ik nog nooit gehoord."

Liesker vraagt zich af hoe het kan dat er enerzijds ieder jaar miljoenen in het Nationaal Park gestopt worden "en dat diezelfde overheid anderzijds van overheidswege alle regels voor rust en stilte aan de laars lappen?"

Fouten rond Lelystad Airport

Ton Tukkers besteedde zijn werkzame carrière aan het adviseren van overheden en bedrijven, onder meer over grondsanereringen. Hij raakte geïnteresseerd in de effecten van de luchtvaart door de procedure rond Lelystad Airport en wat daarin fout ging. Tukkers liet zijn onderzoek ook controleren door Leon Adegeest van de Samenwerkende Actiegroepen Tegen Laagvliegen (Satl).

Voor publicatie heeft RTV Oost het onderzoek van Tukkers voorgelegd aan de Nederlandse Stichting Geluidhinder, die zegt dat het goed en behoorlijk onderbouwd is. TU Delft zegt dat de uitgangspunten niet overeenkomen, omdat het geluid van de F-35 van opzij en van achter het vliegtuig is gemeten en dat van de F-16 vanuit de cockpit. Maar volgens Tukkers maakt dat voor de bandbreedte van het geluid niet uit.

Dure vliegreizen

Het is niet duidelijk hoe vaak en hoeveel er met de F-35 gevlogen zal worden. Oefeningen van Defensie worden meestal wel vooraf aangekondigd, maar de planning en vliegroutes worden niet openbaar gemaakt.

Met de huidige F-16 straaljagers worden jaarlijks honderden vliegreizen gemaakt boven Nederland en de Noordzee. Omdat inmiddels duidelijk is dat vliegen met de F-35 bijna 38 duizend euro per uur kost, is het mogelijk dat op die uren bezuinigd zal worden.

Geluiden vanaf 80 decibel kunnen schadelijk zijn. Geluiden van 120 decibel kunnen je gehoor direct beschadigen. Hoe schadelijk geluiden tussen 80 en 120 decibel zijn hangt af van hoe vaak en hoe lang je er naar luistert. Een voorbeeld: geluid van 80 decibel kun je 8 uur per dag (of 40 uur per week) 'veilig' horen. Elke 3 decibel erbij is een verdubbeling van het geluid, waardoor 83 decibel nog maar 4 uur per dag (of 20 uur per week) veilig is. En 86 decibel nog maar 2 uur per dag (of 10 uur per week). Geluid van 103 decibel kan je gehoor in minder dan 5 minuten beschadigen.

(bron; [Wat is te hard? - Oorcheck](#))